

החובל פרק שמיני בבא קמא

פז.

עין משפט נר מצוה

(א) ז"ל חמת המנוח;
 (ב) קדושת לא, א, שם. לעיל
 לה. ע"ז ג, (ז) וע"ש בתוס'
 ע"ז ג. ובקדוש לא, ד"ה
 גדול, (ח) לעיל פה;
 (ט) סנהדרין פו, (י) ב"מ יג,
 (יא) ז"ל שור שנגח ד' וכו'.
 (יב) [תפוחות מז:];
 (יג) ובמדרש ל, (יד) [תפוחות
 מז:]; (טו) ד"ה מי, (טז)
 ועיין תוספות ערוכות
 לה. ד"ה דילמא, (יז) ד"ה
 שנתו, (יח) וע"י תוספות
 גיטין יב: ד"ה רפואתו,]

תורה אור השלם

1. וקפסו העדה בין
 המכה ובין גאל היום על
 המשפטים האלה:
 במדבר לה כד
 וזאת המצוה החקים
 והמשפטים אשר צוה יי'
 אלהיכם ללמד אתכם
 לעשות בארץ אשר
 אתם עברים שמה
 לקראתה: דברים ו א

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכן וכו'
 שהגיע למימן שאינו אלף
 למנוח:

גליון הש"ס

סתני ר"א אין לעבדים
 בושת עיין מנה י"י
 ע"א תוספות ד"ה נזק:
 שם החובל בהן חייב עיין
 לעיל דף פה ע"כ תוספות
 ד"ה נתי דמק:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
 א) סתני' בזמן שהוא שלם
 ע"י פני הישע ולפניהם
 לעיל דף פו ע"א לק"מ
 יעושה ה' וכו':

כל שאינו במכה כו'. וסומא הא אפיקמיה מדין מיתמ צית דין:
 כל שישנו במשפט כו'. דהא אפיקמיה מכלל ושפטו: רב יוסף.
 סגי נהור הוי: מתני' ושור אינו משלם אלא נזק. כדאמר בפ"ג
 (כו), איש צעמיתו ויקרא בדן ולא שור צעמיתו: ופטור מדמי ולדוס.

וכן היה רבי יהודה פוטר מכל דינים שבתורה
 מ"ט דרבי יהודה אמר קרא ישפטו העדה
 בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים
 האלה כל שישנו במכה ובגואל הדם ישנו
 במשפטים כל שאינו במכה ובגואל הדם
 אינו במשפטים הניא אידך ר' יהודה אומר
 סומא אין לו בושת וכן היה רבי יהודה
 פוטר מכל מצות האמורות בתורה אמר רב
 שישא בריה דרב אידי מאי טעמא דר' יהודה
 אמר קרא ⁽⁶²⁾ ואלה המצות החקים והמשפטים
 כל שישנו במשפטים ישנו במצות וחקים וכל
 שאינו במשפטים אינו במצות וחקים ⁽⁶⁾ אמר
 רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה
 כר' יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא
 עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דלא מפקדינא
 וקא עבדינא מצות והשתא דשמעית להא
 דר' חנינא ⁽⁶⁾ דאמר ר' חנינא ⁽⁷⁾ גדול המצווה
 ועושה ממי שאינו מצווה ועושה מאן דאמר

לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא אית לי
 אנרא טפי: מתני' זה חומר באדם מבשור שהאדם משלם נזק צער ריפוי
 שבת ובושת ומשלם דמי ולדות ושור אינו משלם אלא נזק ופטור מדמי
 ולדות ⁽⁸⁾ המכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהן חבורה וחובל בחבירו
 ביום הכפורים חייב בכולן ⁽⁹⁾ החובל בעבד עברי חייב בכולן חוץ מן השבת
 א] בזמן שהוא שלו ⁽¹⁰⁾ החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכולן ⁽¹¹⁾ רבי יהודה
 אומר אין לעבדים בושת חש"ו פגיעתן רעה ⁽¹²⁾ החובל בהן חייב והם שחבלו
 באחרים פטורין ⁽¹³⁾ העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהם חייב והם שחבלו
 באחרים פטורין אבל משלמין לאחר זמן ⁽¹⁴⁾ בתגורשה האשה נשתחרר העבד
 חייבין לשלם ⁽¹⁵⁾ המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה והחובל בחבירו בשבת
 פטור מכולן מפני שהוא נדון בנפשו ⁽¹⁶⁾ והחובל בעבד כנעני שלו פטור
 מכולן: גמ' בעא מיניה רבי אלעזר מרב החובל בבת קמנה של
 אחרים חבלה למי מי אמרינן כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב
 חבלה נמי דאבוה הוי מאי טעמא דהא אפחתה מכספה או דילמא שבח
 נעורים הוא דאקני ליה רחמנא דאי בעי לממסר לה למוכה שחין מצי
 מסר אבל חבלה כיון דאי בעי מתחבל בה לא מצי חביל לא קנייה ליה רחמנא
 אמר

המנות והיאך יפרוס על שמע להוציא אחרים וציושלמי דמוקי שלל ראה מאורות מימיו ציושב צבית אלל [אין שולל צמעהרה
 ואינו סומא א"ש אבל בגמרא דידן משמע דמייירי צסומא ממש ומפרש טעמא דרבי יהודה דלמר אין פורס משום דלין נהנה מן
 המאורות ורבנן [צבירן] אית ליה הנאה כר' יוסי שראה סומא ואצוקה צידו אמר ליה בני אצוקה זו למה אמר ליה כל זמן שאצוקה
 זו צידי בני אדם רואין אותי ומגילין אותי מן הפחתים והאי טעמא לא שייך אללא צסומא ממש ונראה דאף ע"ג דפטור ר' יהודה
 סומא מכל המנות מ"מ מדרבנן חייב דאע"ג דאשה מיפטרה צמלות עשה שהזמן גרמא ולא מחייבין אפילו מדרבנן משום שיש מלות
 הרבה דמחייבת זהו אבל סומא אי פטרת ליה מכל המנות אפי' מדרבנן א"כ ה"ל כמו נכרי שאין נוהג צמורת ישראל כלל ולכן אותו
 שלל ראה מאורות מימיו אפילו מדרבנן לא יפרוס על שמע כיון דלית ליה הנאה אבל אס ראה ונסתמא חייב מדרבנן ומוליא
 אחרים ידי חובתן דאחרים נמי לא מחייבי אללא מדרבנן דק"ש דרבנן היא כדאמר צמי שמתו (צרכות דף כא), ולא דמי חיוב דסומא
 לחיובא דקטן שהגיע לחינוך ⁽⁶⁾ שאין אללא לחנוך דאע"ג דחייב מדרבנן אין פורס על שמע להוציא אחרים ידי חובתו:]

בעבד כנעני ש"ו פטור מכולם. וא"ת והא צרפואתו חייב כדקאמר בפ"ק דגיטין (דף יב: ושס"ז) גבי קיטע יד עבדו של צבירו
 ונתן שבתו ורפואתו לרבו ופריך רפואתו ידיה היא דצעי איתסווי ציה ומשני לא כריכא דאמרוהו לה' יומי ועבדו סמא
 חריפא ואיתסי צתלתא יומי וי"ל דה"נ פטור מכולם היינו מן היתרון דאמרוהו צה' ואיתסי צג' ואס מאמר ומפשוטו ממנני' דיכול
 הרצ לומר לעבד עשה עמי ואני זקן מדפטור משבת וי"ל דהכא מייירי צון את העבד ומיהו קשה מאי קמ"ל רבי יוחנן שנותן רפואתו לרבו
 דהיינו היתרון דלחסי צג' מתני' היא דפטור מכולם ע"כ נראה שיש לחלק צין אחרים חובלין צו צין להרצ עצמו חובל צו סבצר זכה צכלאם:
כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב. פי' צקונטרס דכתיב צנעוריה צית לציה כל צצה נעורים לצציה וצצנים אוחזין (צ"מ דף
 יב: ושס) גבי מציאת צנו וצמו הקטנים נמי פי' צצמו מציאתה לצציה משום צצצת נעורים לצציה וקשה לפירושו דצריש פרק קמא

דקדושין (דף ג: ושס) וצאלו נערות (כמוצות דף מ:): אמר דההוא צהפרת נצריס הוה דכתיב ולא ילפינן מהתס שאר דצריס ונראה דצכל
 דוכתי דנקיט צצה נעורים לצסימנא צעלמא נקטיה ולא משום דמפיק מצנעוריה וצשמעתין נמי פירש צקונטרס צצוק דצריו דכסף
 קדושין שלו דאי צעי מסר לה למנוול ומוכה שחין ומציאתה נמי לא צ משום איצה דצמרש גמרא צצפק נערה צנתפתמה (שס דף מו:
 ושס) דחיישין שמא מתוך שנאה שלא תתן לו מציאה ימסרנה למנוול ומוכה שחין ומצעיל ליה צצצלה לרבי אלעזר דאע"ג דאין
 שייך צה איצה דלא קפיד צמידי דלית להו צערא צגופייהו דאמר לקמן מ"מ ראי הוה להיות של צ ממש דאפחתה מכספה:

משום דלית ליה לרצא רשע רשע אללא משום שאין לרצ' דמגופיה
 דקרא שמעינן דאין משלשים צמכות וצאלו נערות (כמוצות דף לה.
 ושס) גבי חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר דלמר ר"ל צפירוש ריבחה
 תורה חייבי מלקיות מימות היכן ריבחה תורה אצבי אמר

רשע רשע רצא אמר מכה מכה
 התס ודאי לא דריש רצא רשע רשע
 וכן ר' יוחנן פליג אר"ל ומחייב חייבי
 מלקיות שוגגין צתשלומין לא דריש
 רשע רשע וכן צההוה פירקא (דף לו).
 אמר גבי לא ליה אסון ענוש יענש
 והא מהכא נפקא מהתס נפקא כדי
 רשעתו משום רשעה אחת אחת
 מחייבו כו' ומסיק חלא צמימה וממון
 וחלא צמלקות וממון לא דריש רשע
 רשע והיינו טעמא דרצא ור' יוחנן
 וההיא סוגיא צצרי דלא דריש רשע
 רשע אללא לענין דצריס שגוף צגוף
 המלקות דקרא דרשע צגוף המלקות
 כתיב והיה אס צן הכות הרשע אללא
 לפטור מממון שהוא צצדי מיתה
 ומלקות שאין צגוף המלקות לא דרשינן
 אללא ממכה יליף לה רצא שפיר
 דצתשלומין כתיב מכה צצמה יצלמנה
 ואצבי אית ליה אפי' התס ג"ש דרשע
 רשע וסוגיא דהתס גבי רשעתו אליבא
 דרצא אחיא ואצבי הוה מוקי כרבי
 מאיר צמימה ומלקות דמלקות וממון
 לא צריך קרא דלמיה רשע רשע:
ובן היה רבי יהודה פוטר מכל
 דינים שבתורה. מימה א"כ

מאי איריא דפטור ר' יהודה צצצת
 לעיל ולמה לי ג"ש דעינין עינין
 ונראה לר"י שלצסוף חור צו ר'
 יהודה ממה שהיה פוטרו מצושת
 לצד צשמלא דרשה לפוטרו ממיתה
 ונלות א"כ אי לאו דגלי ג"ש דעינין
 לפטור סומא הוה צצכלא למדרש גבי
 גלות כר' מאיר:

ובן היה ר' יהודה פוטר מכל המצות [האמורות] בתורה.

מימה הא דמתן צצפק הקורא את
 המגילה (מגילה דף כד. ושס"ז) רבי
 יהודה אומר כל שלל ראה מאורות
 מימיו לא יפרוס על שמע אפי' ראה
 ונסמא נמי אמר הכא דפטור מכל
 גלות כר' מאיר:

ובן היה ר' יהודה פוטר מכל
 המצות [האמורות] בתורה.
 מימה הא דמתן צצפק הקורא את
 המגילה (מגילה דף כד. ושס"ז) רבי
 יהודה אומר כל שלל ראה מאורות
 מימיו לא יפרוס על שמע אפי' ראה
 ונסמא נמי אמר הכא דפטור מכל

כו א מיי פ"ד מהל'
 חובל ומיך ה' י
 סמג עיין ע:
 כו ב מיי שם סמג שם
 טוש"ע ח"מ סימן
 תכד סעיף ג:
 כח ג מיי שם הלכה כ'
 טוש"ע שם סעי' ז:
 כט ד ה מיי שם ה' כא
 טוש"ע שם סעיף ט:
 לו ז מיי שם הלכה ז ועיין
 צצצמות וצמ"מ טוש"ע
 שם סעיף א צ:
 נא ז מיי שם הלכה י
 טוש"ע שם סעי' ז:

מוסף רש"י

יומא טבא לרבנן.
 ספורה לתלמידים (קדושין
 א). ולא עשה בהן
 חבורה. דאין עליו חיוב
 מיתה עד שיעשה כהס
 ספורה (לעיל פנה). אין
 לעבדים בושת. המעיס
 חת העבד, לא חייבמו תורה
 לתת דמי צצמו (סנהדרין
 י"ב).

רבינו הגנאל

אמר רב יוסף מריש הוה
 אמינא מאן דאמר הלכה
 כר' יהודה עבדינא להו
 יומא טבא לרבנן, דאמינא
 לא מפקדינא וקא עבדינא
 מצות. ויכין דשמעת' להא
 דר' חנינא דאמר גדול
 המצווה ועושה ממי
 שאינו מצווה ועושה
 אמינא ארביבה מאן דאמר
 לי אין הלכה כר' יהודה
 עבדינא יומא טבא לרבנן.
 וכיון דאוקמינן למתניין
 דהיא סתמא דלא כר'
 יהודה, שבע מינה דלית
 הילכתא כר' יהודה.
 דאמר ר' יוחנן הלכה
 בכל מקום כסתמא
 דמתניין. החובל בבת
 קמנה שלאחרים חבלה
 למי. פיר', כלומר ה'
 דברים שחלבה למי. מי
 אמרינן כיון דאקני רחמנא
 שבח נעורים לאביה, פיר'
 דכתיב בצנעוריה בית אביה,
 וגריסין בכחורות בצנעוריה
 בית אביה, כל שבח
 נעורים לאביה. ותנן האב
 וזכאי בבחו בקידושה
 בכסף בשטר ובביאה,
 וזכאי במציאתה ובמעשה
 ידיה. חבלה נמי לאביה
 הוא דהא אפחתה מכספה,
 פיר' שאם קטע ידה או
 סימה עינה פחת לאביה
 מכסף קידושה הראויין לו
 הולכך יקח החבל במקום
 אותו פחת. דאי בעי
 למימסרה למוכה שחין
 מצו מסר לה, פיר' ייש
 לאב למסור את בתו קטנה
 לכל אשות שירצה שנאמר
 את בתי נתתי לאיש הזה,
 וכיון שעשה לה טובה
 ומסרה לטוב וזכה בשבח
 נעורים. אבל חבלה כיון
 דאי בעי מתחבל בה לא מצי
 חביל בה לא אקני ליה
 רחמנא, פיר' ויהא שלה.